

نوآوران ہم

مؤلف:

محمود توحیدی

سرشناسه:	توحیدی، محمود، ۱۳۲۸-
عنوان و نام پدیدآور:	نوآوران بزم / مؤلف محمود توحیدی.
مشخصات نشر:	تهران: فرهنگ صبا، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری:	۲۴۶ ص: مصور (بخشی رنگی)، جدول، نمونه، عکس.
شابک:	978-600-7049-69-3
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه.
موضوع:	بم
موضوع:	Bam (Iran)
رده بنیان کتاب:	DSR ۲۰۷۵ / م۲ ۹ ۱۳۹۵
رده بندی دیویی:	۹۵۵/۷۳۳۲
شماره کتابشناسی ملی:	۴۶۳۳۷۸۱

■ ناشر: نشر فرهنگ ص

■ نوآوران بزم

■ مؤلف: محمود توحیدی

■ ویراستار: اسدالله مشایخی ■ طراح جلد: مهرزاد حن بابایی

■ حروفچین: زهرا جلالی

■ چاپ و صحافی: معراج ■ قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

■ چاپ اول: ۱۳۹۶ ■ شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه ■ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۴۹-۶۹-۳

عکس روی جلد متعلق به زنده یاد عبدالرسول منتظری می باشد.

فهرست مطالب

۱۵	نوآوری‌ها، بهار دیدگاه، پروفیسور وحید منتظری
۱۷	مقدمه
۱۹	پیشگفتار
۲۳	فصل اول: تاریخچه ادارات و نهادها
۲۵	اولین شهید شهرستان بهم در جنگ تحمیلی
۲۸	اولین امام جمعه شهرستان بهم
۲۸	تاسیس فرمانداری بهم (۱۳۱۶ ه. ش.)
۳۰	فرمانداران بهم تا اول انقلاب اسلامی
۳۲	سازمان زنان ایران در بهم (۱۳۴۷-۴۸ ه. ش.)
۳۰	کمیته بانوان و خانواده فرمانداری شهرستان بهم (۱۳۷۳ ه. ش.)
۳۲	اولین سال تاسیس شهرداری بهم (۱۳۰۴ ه. ش.)
۳۵	اولین ساخت بهشت زهراى بهم (۱۳۴۹ ه. ش.)
۳۵	تأسیس شهربانی در شهرستان (۱۳۱۰ ه. ش.)
۳۶	اولین سرباز خانه بهم (۱۳۰۹ ه. ش.)
۳۶	کشتارگاه
۳۷	دب‌آغ‌خانه (۱۳۱۷ ه. ش.)
۳۷	اولین خیابان در بهم (۱۳۰۹ ه. ش.)
۳۷	اداره کل امور اقتصادی و دارایی در کرمان
۴۱	دادگستری (۱۳۱۴ ه. ش.)
۴۲	اولین سال تاسیس انجمن شهر، شورای شهر و انجمن شهرستان
۴۴	اولین نماینده مجلس (۱۲۹۳ ه. ش.)
۴۵	نمایندگان مردم بهم در مجلس شورای اسلامی
۴۵	تاریخچه طب و طبابت در شهرستان بهم

- ۴۷..... اولین پزشکان دانشگاهی در شهرستان بـم
- ۴۸..... تأسیس اولین بهداری بـم (۱۳۳۰ هـ.ش)
- ۴۸..... اولین بیمارستان بـم (۱۳۰۹ هـ.ش)
- ۴۹..... اولین بهداری بـم (۱۳۱۳ ش)
- ۵۰..... بیمارستان پاستور (۱۳۸۴/۱/۲۰)
- ۵۲..... اولین داروخانه در بـم (۱۳۳۴ ش)
- ۵۳..... دستگاه رادیولوژی در بـم
- ۵۳..... اولین آزمایشگاه تکنسین آزمایشگاه (۱۳۴۵ هـ.ش)
- ۵۳..... درمانگاه بـم در شهرستان بـم (۱۳۳۶ هـ.ش)
- ۵۴..... درمانگاه کـروک (۱۳۳۰ هـ.ش)
- ۵۴..... بیمارستان بـم
- ۵۴..... درمانگاه یوسف آباد زمشیر
- ۵۵..... نظریه‌ای بر دایر شدن درمانگاه زمشیر
- ۵۶..... وضعیت بیماری‌های مسری و خـمـانـسـر تا سال ۱۳۳۰
- ۵۹..... مبارزه با تراخم چشم و اولین متخصص چشم در بـم
- ۵۹..... اورژانس ۱۱۵ بـم (۱۳۷۳ هـ.ش)
- ۶۰..... رؤسای آن از بدو تأسیس تاکنون
- ۶۰..... تاریخچه دانشگاه علوم پزشکی
- ۶۱..... اهم فعالیت‌های دانشگاه علوم پزشکی
- وضعیت شبکه‌ها مراکز بهداشت شهرستان‌های تحت پوشش دستگاه علوم پزشکی و
- ۶۳..... خدمات بهداشتی درمانی بـم
- ۶۴..... اطباء نابغه بـم در اولین‌های علوم پزشکی
- ۶۵..... یادای از اطبائی که جان باخته‌اند
- ۶۶..... اولین متخصص کلیه بـم که جان خود را فدای بیمارانش نمود (۱۳۶۳ ش)
- ۶۶..... اطبائی که در حادثه زلزله بـم جان سپردند
- ۶۶..... سازمان تأمین اجتماعی در بـم
- ۶۷..... بیمه سلامت همگانی (بیمه خدمات درمانی) سال تأسیس ۱۳۷۴ ش
- ۶۸..... اولین مدرسه نوین شهر بـم
- ۷۲..... انگیزه ساخت مدرسه عماد
- ۷۳..... چگونگی تشکیل آموزش و پرورش و راه‌اندازی مدارس دولتی
- ۷۳..... اولین مدرسه و محل نمایندگی وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه

۷۶.....	اولین دبستان دخترانه بم
۷۹.....	گسترش مدارس شهری
.....	اولین کسی که در بم گواهینامه دوران ابتدایی را اخذ کرد (زنده یاد عباس فریور ۱۳۰۵ هـ.ش)
۸۱.....	اولین آزمایشگاه آموزشی در دبیرستان امیری بم
۸۲.....	اسامی شورای منطقه‌ای آموزش و پرورش (۱۳۵۲ هـ.ش)
۸۲.....	رؤسای آموزش و پرورش شهرستان بم از ابتدا تا کنون
۸۴.....	آموزش پرورش کنونی
۸۵.....	اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان بم (۱۳۵۷ هـ.ش) (فرهنگ و هنر سابق)
۸۶.....	اولین کتابخانه در شهرستان بم
۸۷.....	اداره اوقاف در بم (۱۳۱۵ ش)
۹۰.....	نسخ خطی سفرنامه سر سید سیایکس در بم (۱۳۲۲ هـ.ق)
۱۰۰.....	سوابق اداره تربیت بدنی شهرستان بم
۱۰۱.....	اولین و بزرگترین استخر شنا در بم
۱۰۱.....	آقای سیدعباس مدنی پیشکسور اداره تربیت بدنی
.....	اولین باشگاه بم (باشگاه آریا) استاد شکران علی پیر فوتبال بم (تولد ۱۳۳۱، وفات ۱۳۳۴ هـ.ش) (۱۳۳۴ هـ.ش)
۱۰۲.....	اولین توپ فوتبال در بم
.....	اولین مربی و سرپرست کاپیتان تیم دشتویه و پیکر بنال بم مرحوم استاد اکبر عرب‌نژاد (تولد ۱۳۰۳، وفات ۱۳۷۳) (۱۳۳۴ شمسی)
۱۰۳.....	اولین مسابقات رسمی فوتبال روستاهای بم (۱۳۵۸ هـ.ش)
۱۰۴.....	اولین زورخانه در بم (۱۳۲۵ هـ.ق)
۱۰۶.....	اداره قند و شکر (۱۲۹۷ هـ.ق)
۱۰۸.....	بانک ملی بم (۱۳۱۶/۷۱ هـ.ش)
۱۰۸.....	اولین سنه شرکت ملی نفت در بم (۱۳۶۵ هـ.ش)
۱۱۰.....	اولین جایگاه پخش فرآورده‌های نفتی در بم
۱۱۱.....	تاریخچه ثبت احوال و صدور اولین شناسنامه در بم (۱۳۰۷ ش)
۱۱۴.....	اولین سال تأسیس اداره ثبت اسناد در بم (۱۳۱۴ ش)
۱۱۴.....	اولین رئیس اداره ثبت اسناد و املاک
۱۱۴.....	اولین محل اداره ثبت اسناد در بم
۱۱۶.....	اولین محضر (دفترخانه) «اولین دفترخانه ازدواج، طلاق و اسناد»

- ۱۱۷.....تأسیس اداره کار و امور اجتماعی در بم (۱۳۵۷ ه.ش).....
- ۱۱۹.....اداره تعاون شهرستان بم.....
- ۱۱۹.....اولین سال تأسیس سازمان تبلیغات اسلامی (۱۳۶۲ ه.ش).....
- ۱۲۰.....تاریخچه اداره آبیاری اولین اکیپ مطالعات شناسایی آب‌های زیرزمینی (۱۳۴۹ ش).....
- ۱۲۱.....تاریخچه اداره رادیو بم.....
- ۱۲۱.....تاریخچه اداره آب و فاضلاب و لوله‌کشی اولیه شهر اولین منبع آب بم.....
- ۱۲۲.....اولین رئیس اداره آب و فاضلاب.....
- ۱۲۲.....اولین ره‌کش محلی بم.....
- ۱۲۳.....اولین سال تأسیس مخابرات بم ۱۳۲۰ هجری شمسی.....
- ۱۲۴.....تأسیس ایستگاه هوا و ریاستو (سال ۱۳۴۵ هجری شمسی).....
- ۱۲۴.....پست و تلگراف در بم (۱۳۱۱ ش).....
- ۱۲۹.....اولین موسس برق بم (۱۳۲۶ ه.ش).....
- ۱۲۹.....روسای برق بم از بدو تأسیس کنون.....
- ۱۳۰.....تاریخچه مختصر اداره هواشناسی شهرستان بم.....
- ۱۳۱.....اداره راه.....
- ۱۳۱.....اولین فرودگاه خاکی و اولین هواپیمایی در بم (۱۳۳۷ ش).....
- ۱۳۲.....اولین سال تأسیس فرودگاه در بروت بم ۱۳۷۲ ش.....
- ۱۳۳.....تاریخچه راه‌آهن.....
- ۱۳۳.....تاریخ راه‌آهن در ایران.....
- ۱۳۴.....راه‌آهن در شهرستان بم.....
- ۱۳۴.....معرفی پروژه.....
- ۱۳۷.....سپاه پاسداران انقلاب اسلامی شهرستان بم (۱۳۵۷/۱۱/۲۳ ش).....
- ۱۳۷.....اداره جهاد سازندگی بم (۱۳۵۸ ه.ش).....
- ۱۳۹.....اداره منابع طبیعی و آبخیزداری (۱۳۳۵ ش).....
- ۱۳۹.....اداره تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی (۱۳۳۰ ش).....
- ۱۴۰.....سازمان تعاونی روستائی (۱۳۴۲ ش).....
- ۱۴۰.....اداره امور عشایری (۱۳۶۲ ش).....
- ۱۴۱.....دامپزشکی (۱۳۶۱ ش).....
- ۱۴۱.....اولین سال تأسیس کمیته امداد (۱۳۵۷ ه.ش).....
- ۱۴۲.....اولین سال تأسیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در بم.....
- ۱۴۲.....تاریخچه اداره بازرگانی (۱۳۷۰ ه.ش).....

تاریخچه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی کرمان دفتر شرق استان کرمان	۱۴۳
..... (۱۳۹۰ ش)	۱۴۳
مجمع آموزش عالی بم (۱۳۷۳/۵/۱ ه.ش)	۱۴۳
اولین سال تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی واحد بم (۱۳۷۴/۵/۱۲ ه.ق)	۱۴۴
اولین سال تأسیس دانشگاه پیام نور (۱۳۷۱ ه.ش)	۱۴۴
گمرک بم (۱۳۷۶ ه.ش)	۱۴۵
تاریخچه آزمایشگاه فنی و مکانیک خاک استان کرمان (شهرستان بم)	۱۴۵
میراث فرهنگی در کشور (۱۲۹۶ ش)	۱۴۸
میراث فرهنگی در بم (۱۳۴۷ ش)	۱۴۸
بم و منظر فرهنگی آن	۱۴۹
صنایع دستی و گردشگری در بم (۱۳۸۲ ش)	۱۵۰
اولین هتل در بم (۱۳۸۲ ش)	۱۵۰
سازمان بهزیستی بم	۱۵۱
تاریخچه نهضت بین‌المللی صلح و صلح	۱۵۲
جمعیت هلال احمر در شهرستان بم (۱۳۸۳ ش)	۱۵۳
هیات مدیره جمعیت شیروخورشید سرخ بم در سال ۱۳۵۲ ش	۱۵۴
اداره استاندارد شهرستان بم	۱۵۴
فصل دوم: موسسات و مشاغل	۱۵۷
شورای مرکزی اصناف و مجمع امور صنفی (۱۳۶۳ ش)	۱۵۹
اعضاء منتخب شورای مرکزی اصناف و مجمع صنفی	۱۵۹
حاج رسول آقا منتظری	۱۶۱
صنعت چاپ در بم و اولین چاپخانه (۱۳۴۲ ش)	۱۶۶
اولین عکاس بم مرحوم حسن درخشان (۱۳۳۱ ش)	۱۶۸
اولین خبرنگار روزنامه کیهان و کتابفروشی در بم	۱۷۴
اولین سال عبور و مرور ماشین‌های پست (سال ۱۳۳۳ ه.ش)	۱۷۵
اولین ماشین مسافربری بین راه بم - کرمان (۱۳۰۵ ه.ش)	۱۷۵
اولین سال تأسیس راه شوسه کرمان و زاهدان (۱۷ مهرماه ۱۳۳۰ ه.ش)	۱۷۵
اولین جاده بین‌المللی در بم از دوران هخامنشی قدیمی‌ترین راه ایران (راه اسپ)	۱۷۶
اولین ماشین‌ها در بم	۱۷۷
اولین‌ها در صنعت خودرو اولین ماشین در ایران	۱۷۷
اولین ماشین سواری در بم (۱۳۱۳ ش)	۱۷۹

- اولین آپاراتی بم علی زعیم‌زاده (۱۳۳۶ ش)..... ۱۸۰
- اولین مکانیک ماشین در بم (۱۳۱۵ ش)..... ۱۸۱
- اولین تعمیر کار رادیاتور ماشین‌های بم (۱۳۱۵ ه.ش)..... ۱۸۱
- اولین گاراژ و گاراژ داری در بم..... ۱۸۲
- ورود اولین سیاح آلمانی به شهرستان بم (۱۲۸۱ ه.ش ۱۹۰۲ میلادی کنت مکس)..... ۱۸۷
- اولین حمام در شهر بم (۱۳۰۰ ه.ق)..... ۱۸۸
- حمام‌های عمومی شهر بم..... ۱۸۸
- اولین سبیل و اخت حوض آقا علی تدین در بم (۱۳۱۷ ه.ش)..... ۱۸۹
- اولین کارخانه یخسازی بم (۱۳۳۳ شمسی)..... ۱۸۹
- اولین مسجد در بم بم مسجد رسول (ص) (سال ۲۹ هجری قمری)..... ۱۹۰
- تاریخچه سینما (۱۳۳۷ هجری شمسی)..... ۱۹۰
- اولین ساعت‌ساز بم (۱۳۱۲ ه.ش)..... ۱۹۱
- اولین نشریه بم (۱۳۳۷ ش)..... ۱۹۱
- اولین روزنامه محلی بم (۱۱۲۸ ه.ش)..... ۱۹۲
- اولین نانوائی سنگک در بم سید محمد واءلی‌نژاد (۱۳۱۲ ه.ش)..... ۱۹۲
- اولین خیاط کت و شلواردوز بم (۱۳۱۰ ه.ش)..... ۱۹۲
- تاریخچه اولین رادیو در بم ۱۳۳۰ ه.ش..... ۱۹۳
- اولین رادیویی که در بم آمد ۱۳۳۰ ه.ش..... ۱۹۴
- اولین خواننده بمی در رادیو (زنده‌یاد داریوش رفیعی ۱۳۱۱ ش)..... ۱۹۵
- اولین تعمیرگاه رادیو در بم ۱۳۳۵ (ه.ش)..... ۱۹۵
- پیشینه تجارت و اقتصاد از قدیم تاکنون در بم..... ۱۹۶
- نقش صحن امامزاده اسیری در تجارت بم..... ۲۰۱
- اولین بازار بم (بازار حاج حبیب‌الله خان ۱۲۲۰ خورشیدی)..... ۲۰۲
- بازارهای جدید (۱۳۲۰)..... ۲۰۲
- بازارهای جانبی شهر بم..... ۲۰۳
- روشنائی بازارهای قدیمی..... ۲۰۴
- رزازان..... ۲۰۴
- عوامل از کار افتادن صنایع دستباف و منسوجات..... ۲۰۵
- «تجار بمی»..... ۲۰۵
- تجار غیربومی در بم..... ۲۰۵
- تجار معروف خرمای امروزی..... ۲۰۶

۲۰۶	اولین سال تأسیس حناسایی (۱۳۳۴ ه.ش)
۲۰۷	تأسیس کارخانه حناسایی به وسیله تجار بومی و غیریومی
۲۰۷	صنایع شهر
۲۰۸	سهام بم صنایع
۲۱۰	صحرای تاتارها از «رم» تا «بم» اولین فیلم در ارگ بم ۱۹۷۶ م
۲۱۲	اولین کارونسرای بم (قیصریه زرتشتیان ۱۲۸۴ ه.ق ۱۸۶۷ م)
۲۱۳	اولین آسیاب گازوئیلی بم (۱۳۳۷ ه.ش)
۲۱۴	حاج قنبر، نگارنده زاده ۱۳۲۰ ش
۲۱۴	اولین نقاش، تاریخچه گیوه و کفش دوزی ۱۳۱۵ ه.ش
۲۱۵	اولین کارگاه حرفه‌ای بم (۱۳۳۶/۷ ه.ق)
۲۱۶	اولین تاکسی هنی در بم ۱۳۶۷ ه.ش
۲۱۶	اولین تعمیرات ارگ بم پس از بی در بندی (۱۳۳۷ ه.ش)
۲۱۶	اولین شاعر صاحب دیوان بم قرن هفتم
۲۱۷	اولین تراشکاری در بم
۲۱۷	اولین زرگر شهرستان بم محمد بسف سال سی زهی
۲۱۸	اولین هیأت عزادارن حسینی (اواخر قاجار)
۲۲۰	اولین حسینی (تکیه بم) (حسینی امیر ۲۹۵-۱۲۹۴ ه.ش)
۲۲۱	اولین زن بمی که در فیلم ناطق ایرانی «دختر تر» نقش ایفا کرد (روح انگیز سامی نژاد ۱۳۱۲ ش)
۲۲۲	نابینای بینا
۲۲۴	اولین نقاشی پس از زلزله در بم (۱۳۸۴ ش)
۲۲۴	تاریخچه ارگ جدید و منطقه ویژه اقتصادی (۱۳۷۱ ش)
۲۲۷	منابع و مأخذ
۲۲۹	فصل سوم: تصاویر

مقدمه

آسان با امانت نتوانست کشید قرعه فال به نام من بیچاره زدند

مخاطب بسیار خوبم! همشهری عزیز و هم وطن گرامی! سلام، سلامی چو بوی خوش آشنایی. زمانی که با داشتن لذت ارتباط صمیمی با تو را یافتم. این دوستی چنان خالصانه بود که دیگر نتوانستم هایت کنم. یاد دارم وقتی اولین اثرم را به نام «ارگ نامه» در چاپ اول به رشته تحریر درآورده و منتشر کردم، از هر جهت مرا تشویق و تحریض بر کارهای دیگر کردم. طوای کشید کتاب «بادمجون بم آفت نداره» را چاپ و به حضورتان ارائه کنم که حاوی ادبیات کهن شهرم است و ثمره ده سال کوشش و تلاش شبانه روزی ام بود، پس از آن کتاب هر یک را به منصفه چاپ رساندم. این سه اثر را که شبکه ای از عواطف انسانی و حس وطن دوستی به فرهنگ و تاریخ ادبیات این دیار کهن بود به تصرف خود درآوردی و در خلال تحقیقات وسیع و جامع این سرزمین دیرپای، با داشتن تاریخی پرنشیب و فراز، از ادبیات معری جذابی با تو برقرار کردم. طولی نکشید که احساسات و عواطف درونی ام را در تاطل مختلف زندگی به زبان شعر به نام «یادها و خاطره ها» مدون کردم. اکنون که از متن تاریخ با عظمت و افتخار آمیز شهر عزیزم، کتاب حاضر را برای شما تدارک دیده ام، می دانم با خواندن آن به تو نزدیک تر خواهم شد، اما می دانم در این راه پریچ و خم و پرابهت، هنوز با اصالت ریشه های اصلی تاریخی و جغرافیایی و ادبیات شهرم فاصله دارم. بماند تا زمانی که به اثری به یادماندنی دست بیازم و ضمن ادامه تلاش، به این فلسفه دل خوش کنم «وقتی دستان به چیزی که دوست داریم نمی رسد، باید آنچه را که در دست داریم دوست بداریم تا از دل نیستی، نظم هستی نیرومند را فعلیت بخشیم». حالا که چون گذشته همسفر بودیم، دست در دستم بگذار تا به وادی دیگر قدم نهیم و فهرستی از چگونگی اولین های شهر را، چون قصه های دوست داشتنی زندگی ات نجوا کنیم.

قصه نوآوران شهر بزم بسیار شیرین و خواندنی ست، شهری که انبوهی از ساختارهای اولین اش در دنیا بی مثل و مانند و شاید در فهرست اولین های دنیا است؛ مانند ارگ سترگ و با عظمت و با وسعتی قابل توجه بر روی صخره ای مستحکم و مرتفع که چشم هر بیننده را محو تماشای هیبت خود کرده است، شهری که اولین حفر رشته های قنوات را از دل کویر بر زمین جاری کرده و اولین آبدانی را در تاریخ چند هزار ساله اش نشان می دهد. شاهراهی که پل ارتباطی دنیای قدیم را به هم متصل می کرد. شاهراهی «جاده اسپ» که این کویر درندشت و برهوت را تا هندوستان کشیده و بعدها «جاده ادویه یا فلفل» را به شاهراه بین المللی «ابریشم» رسانده و حتی با آن سر رقابت برداشته و مرکزیت راه های آسیای میانه را در بزم از آن خود کرده است. شهری که حذاقت مردانش در منسوجات و صنایع دستی ظریف و اعلا را در متن تاریخ به یادگار نهاده که اکنون با اوم و فنون نوین و وجود کارخانجات از رونق افتاده و نسل های جدید از آنها بی اطلاع هستند.

حالا با من همراه بمانید تا با شما در دل کنم و اسرار شگفت انگیزی از حال و حکایات آنان برایتان نقل کنم و این قصه ها را در پایان رسانم تا شاید بتوانم آثار دیگری از ناگفتنی ها برایتان مهیا و منتشر کنم، البته با دعای خیر و روحیه فرهنگ دوستی شما خواننده عزیز و گرامی!

در پایان از همه بزرگانی که در این مجموعه همراهی کرده اند، به ویژه زنده یاد حاج عبدالرسول منتظری و حاج سید رضاعمد، آقایان پرفه و وحید منتظری، دکتر محمدامین ادیبی، دخترم مهندس امینه توحیدی، مهدی پادارن، رضا خواجه نظامی، محمدعلی دانشور عامری، رضا ایران نژاد، آقای ذولفعلی گوری و اینجانب بزمی تقدیر و تشکر می کنم.

بهار ۱۳۹۵ - محمود توحیدی

پیشگفتار

شهر بم از شهرهای استثنایی استان کرمان و از بلاد کهن ایران عزیز است. شهری که ریشه در عمق تاریخ دیرپای ایران دارد. شهری در دل کویر که قرن‌های متمادی همچون نگینی سبز و زمردگون، زیر آسمان پر ستاره می‌درخشد. نخل‌های زیبایش ریشه در آب دارند و سر به خورشید می‌سایند. تاریخ چند هزار ساله‌اش حوادث تاریخی و تحولات جغرافیایی فراوانی را در اعماق وجودش بایگانی کرده است.

کتابی که تحت عنوان «نواوانا بم» نوشته‌ام، یادداشت‌های دورانی است که به روزگار قاجار برمی‌گردد. روزگاری که مردم به استتک، جا و پایان یافتن حکومت‌های ملوک‌الطوایفی ارگ را ترک کرده و در شهر بم سکونت اختیار کرده‌اند که آن هم مقوله‌ایست جالب و شنیدنی، مانند اولین زورخانه، اولین حمام، اولین آب‌انبار، اولین بازار، اولین مسجد، اولین مدرسه و... امروز علاوه بر کلیه‌های جدید و مکانیزه شدن بعضی امور در شهری که ابتدا از ارگ فاصله داشته، کم‌کم به سمت تمدن و شهرنشینی این، فاصله کوتاه شده و امروز به ارگ پیوند و گره خورد است. هر دوره‌ای از این زندگی، نوعی خاص از جامعه‌شناسی در برداشته؛ مثلاً حفر چاهی نسبت به عمق در بلندای حاکم‌نشینی در دل صخره آذرین، از عجایب خلاقیت‌هایی است که عقل انسان را مات و مبهوت می‌کند و انسان را به دنیایی اعجاب‌انگیز سوق می‌دهد. اما حقیقت امر، افکار و اندیشه‌های پیشینیان و عقل و درایتی که داشته‌اند آن را با واقعیت‌های تاریخ همگون می‌سازد. روزی هم رسیده که دیگر چاه و گاو و چرخ گرد را از رونق انداخته و به صورت افسانه در آورده است. اکنون که سهل‌سازی در زندگی مدرن سبب شده شیر آب به چشم الکترونیکی قطع و وصل شود، بنابراین فهرست اولین‌ها جنبه کلی پیدا می‌کند. تاریخ جهان بسیاری از اختراعات، ابداعات و اکتشافات را توسط ایرانی اعلام می‌کند. شاید فهرست کامل مواردی که از سوی ایرانی‌ها به جهانیان عرضه شده در این مقاله

نگیند، اما بد نیست با تعدادی از آن‌ها آشنا شویم؛ چون ساخت زورق، ذوب فلزات، کاشت و برداشت، ایجاد پایه‌های دانشگاهی، تأسیس هنرستان فنی توسط کوروش در شوش، کشف الکل و ساخت شیشه، به کار بردن آهک در ساخت‌وساز منازل، کشف زغال سنگ، اولین چشم مصنوعی، اولین ارتش منسجم، اولین چاپار (پست)، اولین تشکل الفبا (۷ هزار سال پیش)، اولین کشف عطر، ذغال سنگ، ساخت ادوات جنگی، آتش، ضرب سکه یا شهری به نام «کورپولیس» که کوروش کبیر در شوروی سابق ساخت که امروزه به آن خجند می‌گویند، اولین راه شوسه و زیرسازی در جهان توسط داریوش که هر یک مودار اولین‌های ایرانی‌هاست. اینک در شهر بم نیز باید بدانیم برای رفاه مردم، چه کسانی گام برداشته‌اند، یا اینکه با مدرنیزه ساختن شهرها چه کسانی، چه وسایلی را وارد بم کرده‌اند که خود نشان‌دهنده تاریخ این دیار در لجه قاموس تاریخ با ابهت این دیار به شما برسد. گرچه تألیف و تدوین این کتاب مدتی به تأخیر افتاده، به‌ویژه زلزله که نسل نسل را با خود ساخت، ولی گفته‌هایی که سینه به سینه نقل شده یا گذری که در کتاب‌های تاریخ داشته‌ام پس از چند سال در حد توان و با تلاش وافر تحت عنوان «نوآوران بم» برشمارم و یادی کنم از یاران همراه و هم‌پیمانم که دیگر در بین ما نیستند اما همکاری و همدلی آن‌ها در صفحات این کتاب به یادگار باقی مانده است. زلزله شوم پنجم دیماه فرصت را از آن‌ها دریغ کرد و مرا در این صحنه پر مخاطره تنها گذاشت و امروز بار زحمت را یکه و تنها بر دوش من کشم تا بتوانم آن را به سر منزل مقصود برسانم تا حقایقی از امور به رشته تحریر درآورده و تقدیم حضور همشهریان عزیز و خوبم کنم.

والسلام!

حمود توحیدی